

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“
ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕ, ЗДРАВНИ ГРИЖИ И СПОРТ“
КАТЕДРА „МЕДИКО-СОЦИАЛНИ НАУКИ“

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема
„Медико-социални аспекти на ерготерапевтичните подходи при работа с деца и
младежи с психични увреждания“
автор Йоана Красимилова Негрова, докторант към катедра „Медико-социални науки“,
факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“,
ЮЗУ „Неофит Рилски“, гр. Благоевград
за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“
по докторска програма „Организация и управление на социалните дейности“

Научни ръководители: доц. д-р Никола Събев, д.н.
проф. д-р Париз Паризов, д.п.н.

Рецензент: доц. д-р Виктория Сотирова

Характеристика и анализ на дисертационния труд

Актуалност на проблема

Темата „Медико-социални аспекти на ерготерапевтичните подходи при работа с деца и младежи с психични увреждания“, представена за рецензиране от Йоана Негрова, е актуална, дисертабилна и значима, което се потвърждава от важноста и необходимостта „интересите“ на децата и младите хора с „психични разстройства“ „да бъдат защитавани“, реализирайки в практиката и работата на мултидисциплинарните екипи „адекватни“ и отговарящи на „нуждите им“ „грижи“. Налице е потребността от обединяване на „усилията“ на помагащите специалисти за „навременно“

диагностициране и „стартиране на интервенционни дейности“ с нуждаещите се деца и юноши, целящи ограничаване на „последствията“ от нереализираната или „забавена терапевтична реакция“. Целта на обществото и всички нас е да се създадат условия за „подкрепа и предоставяне на по – добри възможности за реализация на потенциала на тези лица“. Йоана Негрова убедително защитава тезата за важността и значимостта, на всички лица и деца с увреждания и психични разстройства да им бъде осигурен „достъп до различни социални програми и специфични услуги“ и „подходяща помагача среда“, чрез които ще се осигури както база за „подкрепа“ и „развитие“, така и значително повишаване и подобряване „качеството им на живот“.

Структура и обем

Представеният за рецензиране дисертационен труд е в обем 110 страници съставен от: въведение; три глави, изводи, заключение, приноси, библиография. Материалът е онагледен с 47 фигури. Представени са 20 приложения.

В увода, Йоана Негрова извежда актуалността и значимостта на темата.

Литературният обзор е посветен на:

- същността на психичните разстройства и факторите за тяхната поява, поставяйки акцент на „психичните разстройства в детско-юношеска възраст“;
- извеждане на психично-здравните проблеми и „социални услуги за хора с психични увреждания“;
- същността на ерготерапията при лица, „деца и младежи с психични увреждания“.

В структурно отношение представените взаимно обусловени части в първа глава, са предпоставка за изграждане единство на елементите на разработката и успеха на дисертационния труд.

Във втора глава „Цел, задачи и методика на изследването“ е „оформена хипотеза, центрирана върху очакването за подобряване на: общия статус на потребителите, възможностите им за самостоятелност и независимост, поведенческите реакции и стереотипи, възможностите за адаптация и социализация, устойчивостта и реактивността към средата“.

Целта е „проучване на потребностите на деца и младежи с психични увреждания с последващ анализ на въздействието на комплексна ерготерапевтична работа и оценка

на нейната роля и място в мултидисциплинарен екип“. За реализирането ѝ докторантката извежда четири работни задачи.

Изследвани са 54 „потребители“ в дневни центрове в гр. Русе:

- „Дневен център за пълнолетни с увреждания“ – 29 потребителя: – 11 момичета и 18 момчета;
- „Дневен център за деца и младежи с увреждания“ – 25 потребителя: 12 момичета и 13 момчета,

„разпределени в две възрастови категории – до 17 г. и от 18 до 35 навършени години“ с голяма палитра от диагнози.

Изследването е проведено в два етапа: януари 2015 г. и януари – февруари 2018 г. Използвани, от мултидисциплинарния екипа при реализиране на работния процес с деца и младежи, са следните „комплексни методи и подходи“: „арт терапия“; „аромотерапия“; „готварство“; „дейности в общността“; „конструиране и фина моторика“; „козметика“; „компютърни дейности“; „музикотерапия“; „отдих“; „познавателни и когнитивни дейности“; „приказкотерапия“; „релакционна психотерапия“; „сензорна стимулация“; „трудотерапия“; „училищни дейности“; „физическа активност“.

Трета глава „Анализ на резултатите“ представя данните от проведеното проучване, онагледени чрез 46 фигури. Показаните и отчетени „статистически значимости“, в съпоставени емпирични резултати, са в синхрон с „очакванията за подобрения“, формулирани в хипотезата.

Използваните от Йоана Негрова „скали за оценка“, „включващи от три до пет модула с отделни показатели“: „двигателна активност“; „емоционално – поведенческо развитие“; „дейности от ежедневието – самообслужване“; „дейности от ежедневието – продуктивност“; „социално включване и интеграция“; „познавателно развитие“ и „комуникативни умения“ отговарят както на спецификата на изследването, така и на целта и задачите на проучването.

Получените и анализирани резултати потвърждават нуждата от „достъпност“ на децата и младежите „до адекватни здравни, образователни социални грижи и услуги“, в които мултидисциплинарните екипи, прилагайки „специален комплексен подход на работа“ с активното участие на ерготерапевт, значително повишават и подобряват личностното „функциониране“, „развитие“ и „самостоятелен“ начин на „живот“ на потребителите на социални услуги.

Осведоменост по проблематиката

Посочената библиографска справка включва 61 заглавия на специализирана литература, от които 47 на български език, 14 чуждоезикови и 5 интернет сайта. Спазено е изискването за представяне на източниците по азбучен ред първо на български език, след това на чуждоезиковите и накрая интернет сайтове. Коректно са отразени цитиранията в текста. Използвани са съвременни публикации. В съдържателно отношение, в дисертационния труд, чрез използваните научни и познавателни средства, се извеждат и систематизират базовите теоретични и практико-приложни въпроси по разглежданата проблематиката.

Научни и научно-приложни резултати

Важността и значимостта на ерготерапевтичната работа при деца и младежи с психични увреждания се потвърждава чрез посочените данни от проведеното емпирично изследване.

Представените резултати, базирани на изведените задачи са в основата на структурираните единадесет извода, значими както за теорията и практиката при работа в мултидисциплинарни екипи, така и в „подкрепа на заложената хипотеза“ на дисертационния труд. Докторантката аргументирано представя „резултати“, представящи „подобряване на общия статус на потребителите“, изразяващо се в „нарастване на позитивните компоненти на техния емоционален фон“ и „спадане на броя на психо-емоционалните кризи“. Наблюдава се напредък както във „възможностите на потребителите за самостоятелно и независимо извършване на дейности от ежедневието“, така и в „положително повлияване на поведенческите реакции и стереотипи“.

Публикации на докторанта

Йоана Негрова е представила във връзка с дисертационния труд 4 самостоятелни публикации – една публикация в списание „GP News“ и три от участия в научни форуми, публикувани в Knowledge International journal.

Представените трудове са свързани с дисертационния труд и по своята същност са значими както за всички заинтересувани научни работни и практикуващи специалисти в областта на помагащите професии, така и за бъдещите социални работници.

Автореферат на дисертационния труд

Представеният автореферат в значителна степен отговаря на основните изискванията. В структурно отношение съдържа основните части на дисертационния труд: съдържание, структурирана и систематизирана теоретико-концептуална, емпирична, аналитична части, изводи, препоръки, заключение, приноси и списък с публикации.

Наблюдават се несъответствия на две места: отбелязано е, че „дисертационният труд ... се състои от въведение, четири глави, литература и приложения“ и, че „в четвърта глава са представени ...“. Представеният дисертационен труд е структуриран в три глави. Отразените несъответствия не намаляват значимостта на научния труд, нито изведените приноси моменти.

Научни и научно-приложни приноси

Научно-изследователската дейност на докторантката ѝ дават основание да изведе приноси, разпределени както следва:

- пет приноса, „базирани на принципите на медико-социалната работа“:
 - ❖ „адаптиране на прилаганите дейности със средата – социална и физическа, като се поставя акцент върху социалното функциониране и адаптация на потребителите съобразно променящите се условия“;
 - ❖ „използване на полимодален подход – наличие на богат и непрекъснато усъвършенстващ се инструментариум от подходящи технологии за работа и въздействие, съобразен с характеристиките (нозологични, интелектуално-мнестични, емоционални, волеви) на потребителите“;
 - ❖ „солидарно и всеобхватно прилагане на подобрите средства в съдействие с различни институции, организации и структури, ангажирани с обсъжданата проблематика“;

- ❖ „преместване на акцента на работа и въздействие от болестта и болния индивид, върху съхранените заложи и качества на потребителя, с цел тяхното конструктивно стимулиране“;
- ❖ „континуитетност и перманентност на интервенционните методи, с цел разгръщане на съхранения потенциал и осигуряване на устойчивост на постигнатите положителни резултати“;
- приноси с теоретичен характер:
 - ❖ „представен е литературен анализ, свързан с проучване на значението на ерготерапията при работата с хора от различни възрастови групи, страдащи от психични заболявания“;
 - ❖ „прецизиране на мястото и ролята на ерготерапията като тясна специалност в здравните дейности, свързани с промоцията на здраве, профилактиката на болести, лечението, рехабилитацията и ресоциализацията на пациентите“;
 - ❖ „доказване на значимостта на ерготерапевта в мултидисциплинарен екип чрез включването му като специалист в комплексния подход, допринасящ за постигане на положителна промяна при потребители от различни възрастови групи“;
- приноси с теоретико-приложен характер:
 - ❖ „разработена и внедрена в работата с деца и младежи с увреждания, „Скала за оценка“, за включването на потребителите в дейности, насочени към физическата активност, емоционално-поведенческото развитие, дейностите от ежедневието, социалното включване, езико – говорното развитие, познавателното развитие“;
 - ❖ „внедряване на предложените методи за изследване с последващ корелационен анализ на получените резултати. Постигане на висок корелационен коефициент за всички показатели в подкрепа на въвеждането на ерготерапията като задължителен елемент в цялостната работа при лица с увреждания“;
 - ❖ „установяване на значимостта на всички специалисти за постигане на напредък по отношение подобряване на социализацията и цялостното функциониране на деца и младежи с психични проблеми с акцент върху ерготерапията като една клиент-центрирана и резултат-ориентирана дейност, насочена към подобряване здравето на потребителите на социални услуги“.

Бележки и препоръки

Докторантката се е съобразила в значителна степен с представените препоръки, направени в рецензията от вътрешната защита.

Рецензираният труд представя практик с познания в областта на ерготерапията, умеещ да компилира както теоретични и практико-приложни знания и умения, структурирайки и анализирайки профилирана и специализирана научна литература, така и да организира и реализира научно проучване.

Теорията и академичната общност в областта на социалната работа и в частност на ерготерапията ще спечели ако Йоана Негрова продължи научните си търсения в помагащите професии.

Заключение

Дисертационният труд на тема „Медико-социални аспекти на ерготерапевтичните подходи при работа с деца и младежи с психични увреждания”, отговаря на основните изискванията за образователна и научна степен „Доктор”. Изведените значими за теорията и практиката приноси моменти са основание за моята положителна оценка.

Изложеното до тук дава основание с убеденост на предложа на членовете на научното жури да присъдят на Йоана Красимилова Негрова образователна и научна степен „Доктор” по докторска програма „Организация и управление на социалните дейности” в ПН 3.4. Социални дейности.

26.02.2021 г.
Благоевград

Рецензент:
доц. д-р Виктория Сотирова

SOUTH-WEST UNIVERSITY “NEOFIT RILSKI”
FACULTY OF “PUBLIC HEALTH, HEALTH CARE AND SPORT”
DEPARTMENT “MEDICO-SOCIAL SCIENCES“

R E V I E W

of a dissertation on a topic

„Medico-social aspects of ergotherapeutic methods when working with children and youth
with mental disorders”

author Ioana Krasimirova Nergova, doctoral student in department “Medico-Social Sciences”,
faculty of “Public Health, Health Care and Sport”,
SWU “Neofit Rilski”, Blagoevgrad
for receiving the educational and scientific degree “Doctor of Philosophy”
in doctoral program “Organisation and Management of Social Activities”

Scientific Supervisors: Assoc. Prof. Nikola Subev, PhD, DSc.
Prof. Pariz Parizov, PhD, DSc.

Reviewer: Assoc. Prof. Viktoriya Sotirova, PhD

Characteristics and analysis of the dissertation

Relevance of the problem

The topic, “Medico-social aspects of ergotherapeutic methods when working with children and youth with mental disorders”, presented for review by Ioana Nergova is relevant, dissertable and significant. This is confirmed by the importance and the need the “interests” of children and young people with “mental disorders” “to be defended”, implementing in the practice of multidiscipline teams “adequate” and responding to “their needs” “care”. There is a necessity to combine the “efforts” of helping specialists, for “on-time” diagnosis and “beginning of interventional activities” with disadvantaged children and adolescents, that aim

to reduce the “aftermath” of unrealized or “delayed therapeutic reaction”. The goal of society and all of us is to create conditions for “support and to provide better opportunities for these people to realize their potential”. Ioana Negrova convincingly defends the thesis for the importance and significance to provide “access to different social programs and specific services” and “proper helping environment” to all persons and children with disabilities and mental disorders, this will ensure a basis for “support” and “development”, as well as significant increase and improvement of their “quality of life”.

Structure and volume

The presented for review dissertation has a volume of 110 pages, made of introduction, three chapters, implications, conclusion, contributions, and bibliography. The work is illustrated with 47 figures. There are 20 appendices presented.

In the introduction, Ioana Negrova brings out the relevance and significance of the topic.

The literary review is dedicated to:

- The essence of mental disorders and the factors for their occurrence, placing the emphasis on “mental disorders in children and adolescents”;
- addressing mental health problems and "social services for people with mental disorders";
- the essence of ergotherapy in persons “children and adolescents with psychological disorders”.

Structurally the presented, interconnected parts in the first chapter, are a prerequisite for creating unity of all the elements of the work and the success of the dissertation.

In the second chapter “Aim, Tasks and methodology of the study” is “formed the hypothesis, centered on the expectation for improvement of: the general status of users, their abilities for self-dependence and independence, behavioral reaction and stereotypes,, ability for adaptation and socialization, resistance and reactivity to the environment”.

The aims is “to study the needs of children and youths with mental disorders followed by an analysis of the complex ergotherapeutic work and assessment of its place and role in a multidisciplinary team”. To achieve it the doctoral student creates four tasks.

54 “users” in day centers in the city of Ruse are surveyed:

- ”Day center for adults with disabilities” – 29 users: – 11 girls and 18 boys

➤ "Day center for children and adolescents with disabilities" – 25 users: 12 girls and 13 boys, "separated in two age categories – up to the age of 17 and from 18 to 35 year-olds" with a wide variety of diagnoses.

The study was held in two stages: January 2015 and January-February 2018. The multidisciplinary team used the following "complex methods and approaches" while working with children and youths: "Art therapy"; "Aromatherapy"; "cooking"; "activities in the community"; "construction and fine motor skills"; "cosmetics"; "computer activities"; "music therapy"; "relaxation"; "cognitive and cognitive activities"; "fairy tale therapy"; "relational psychotherapy"; "sensory stimulation"; "occupational therapy"; "school activities"; "physical activity".

The third chapter "Analysis of the results" presents the data from the study, illustrated with 46 figures. The "statistical significances" shown and reported, in compared empirical results, is in line with the "expectations for improvement" formulated in the hypothesis.

The used by Ioana Negrova "assessment scales", "that include from three to five modules with different indicators": "Motor activity"; "Emotional - behavioral development"; "Everyday activities - self-service"; "Everyday activities - productivity"; "Social inclusion and integration"; "Cognitive development" and "communication skills" meet both the specifics of the study and the purpose and objectives of the study.

The obtained and analyzed results confirm the need for "accessibility" of children and youth "to adequate health, educational social care and services", in which multidisciplinary teams, applying a "special integrated approach to work" with the active participation of ergo therapist, significantly increase and improve personal "Functioning", "development" and "independent" way of life of users of social services.

Awareness of the issue

The specified bibliographic reference includes 61 titles of specialized literature, of which 47 in Bulgarian language, 14 in foreign languages and 5 websites. The requirement to present the sources in alphabetical order, first in Bulgarian, then in the ones in foreign languages and finally on Internet sites, has been met. The citations in the text are correctly reflected. Modern publications were used. In terms of content, in the dissertation work, through the used

scientific and cognitive means, the basic theoretical and practical-applied questions on the considered issues are brought out and systematized.

Scientific and scientific-applied results

The importance and significance of ergotherapy work with children and adolescents with mental disabilities is confirmed by the data from the empirical study.

The presented results, based on the derived tasks, are the basis of the structured eleven conclusions, significant both for the theory and practice when working in multidisciplinary teams, and in “support of the set hypothesis” of the dissertation. The doctoral student presents "results" representing "improvement of the general status of consumers", expressed in "increase of the positive components of their emotional background" and "decrease of the number of psycho-emotional crises". Progress has been made both in "consumers' ability to carry out activities on a daily basis independently" and in "positively influencing behavioral responses and stereotypes".

Publications of the doctoral student

Ioana Nergova has presented, in connection with the dissertation 4 independent publications – one publication in “GP News” magazine and three from participations in science conventions published in Knowledge International journal.

The presented works are connected with the dissertation and in their essence are significant for all interested science workers or practicing specialists in field of helping professions, as well as for future social workers.

Abstract of the dissertation

The presented abstract meets in a great extend with the main requirements. Structurally it contains the basic parts of the dissertation: table of content; structured and systematized theoretical-conceptual, empirical, analytical parts; conclusion; contributions and list of publications.

Inconsistencies can be observed in two places where it is noted “the dissertation ... consists of introduction, four chapters, bibliography and appendices” and that “in fourth chapter

are presented ...". The dissertation consists of three chapters. These inconsistencies do not diminish the significance of the scientific work, nor the contributions.

Scientific and scientific-applied contributions

The research activity of the doctoral students allow her to present contributions, separated as follows:

- **Five contributions, "based on the principals of medico-social work":**
 - ❖ "adapting the used activities with the environment – social and physical, by putting an emphasis on the social functions and the adaptation of users to the changing conditions";
 - ❖ "using polymodal approach - having a wide and constantly improving tools from the proper technologies for work and impact, consistent with the characteristics (nosological, intellectually-mnemonic, emotional, volitional) of the users";
 - ❖ "solidarity and comprehensive implementation of the selected tools in cooperation with various institutions, organizations and structures involved in the discussed issues";
 - ❖ "shifting the emphasis of the work and impact from the illness and the ill individual to preservation of the talents and qualities of the user, aiming to stimulate their improvement";
 - ❖ "continuity and permanency of the interventional methods, aiming to expand the preserved potential and sustain the achieved positive results";
- **Contributions of theoretical nature:**
 - ❖ "a literary analysis is presented that is connected with a research of the importance of ergotherapy when working with people from different age groups, suffering from different mental disorders";
 - ❖ „refining the role and place of ergotherapy as a specific specialization in health care activities, connected with promoting health, prevention of illnesses, curing, rehabilitation and resocialization of patients";
 - ❖ "proving the importance of the ergotherapist in a multidisciplinary team by incorporating him/her as a specialist in the complex period, contributing to the positive change in users from different age groups";
- **Contributions of theoretical and applied nature:**
 - ❖ "developed and implemented in the work with children and young people with disabilities, "Assessment Scale", for the inclusion of users in activities aimed at physical activity, emotional and behavioral development, everyday activities, social inclusion, language - speech development, cognitive development";

- ❖ “implementation of the proposed research methods with subsequent correlation analysis of the obtained results. Achieving a high correlation coefficient for all indicators in support of the introduction of ergotherapy as a mandatory element in the overall work of people with disabilities”;
- ❖ „establishing the importance of all specialists for making progress in improving the socialization and overall functioning of children and young people with mental health problems with an emphasis on ergotherapy as a customer-centered and result-oriented activity aimed at improving the health of social service users“.

Notes and recommendations

The doctoral student has complied with the recommendations, made during the review during the internal defense.

The reviewed work presents a practitioner with knowledge in the field of ergotherapy, able to compile theoretical and applied knowledge and skills, structuring and analyzing profiled and specialized science literature, as well as organizing and conducting a scientific study.

The theory and academic society in the field of social work, primarily ergotherapy, will win a lot if Ioana Negrova continues with her scientific research in helping professions.

Conclusion

The dissertation “Medico-social aspects of ergotherapeutic methods when working with children and youth with mental disorders”, meets the main requirements for educational and scientific degree “Doctor of Philosophy”. The presented, significant for the theory and practice, contributions are the reason for my **positive assessment**.

The presented up to this point allows me confidently to suggest to the members of the scientific jury to award Ioana Krasimirova Negrova with the educational and scientific degree “Doctor of Philosophy” in the doctoral program “Organization and Management of Social Activities” in PF 3.4. Social Activities.

26.02.2021
Blagoevgrad

Reviewer:
Assoc. Prof. Victori Sotirova, PhD